

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Instrvctio R. P. Bartholomæi Riccii Societatis Iesv
Theologi De Modo Recte Meditandi De Rebus Divinis**

Ricci, Bartolomeo

Mogvntiæ, 1605

Exercitium Divinum De Præsentia Dei. Auctore. R. P. Francisco Arias
Societatis Iesu Theologo. Ex Idiomate Italico in Latinum traductum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-59608](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-59608)

EXERCITIVM
DIVINVM DE PRÆ-
SENTIA DEI.

AUCTORE.

R. P. FRANCISCO
ARIAS SOCIETATIS
Iesu Theologo.

EX
IDIOMATE ITALICO IN
Latinum traductum.

PSAL. XV.

Prouidebam Dominum in conspe-
ctu meo semper: à dextris est mihi,
ne commouear.

MOGVNTIÆ.

LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF
TORONTO
100 SPADINA AVENUE
TORONTO, ONTARIO
M5S 1A5
CANADA

AV
mu
con
dit,
ad
cum
etar
in
atq
cogn
nun
cap
tran
una

AVCTORIS IN EXERCITIVM DE PRÆSENTIA Dei.

 VEMADMODVM Dominus aliquis accuratam omnium facultatũ suarum rationem subducturus, primum eas in varias partes, aestimato, conscriptoq; singularum pretio, dividit, deinde vero omnes simul collectas ad unam summam reuocat: Sic nos, cum hætenus aliquot distinctis tractatibus, multa variaq; ad progressum in vita spirituali faciendum media atq; exercitia copiosè prescripserimus, cogitamus ea omnia hoc libello, ad unum aliquod exercitium velut omnium caput, summam & compendium contrahere. Hoc autem exercitium in eo uno vertitur, vt in omnibus studiis, actio-

actionibus & negotiis nostris Deum
 O. M. quasi oculis mentis presentem,
 nostraq; omnia etiam cogitata intu-
 entem & spectantem cernamus, ac to-
 to cordis affectu in eundem feramur.
 Nam cum in hac vita mortali nobis
 copia non sit, & potestas clarè, atq; à
 facie ad faciem videndi Deum, quod
 proprium est beatorum cum Christo
 regnantium, id saltè conniti debemus,
 ut oculis diuinae fidei, sanctaq; cōtem-
 plationis eum quasi presentem, cum
 reuera, licet inuisibiliter, praesens sit,
 aspiciamus, ac quoties licet, sincero
 eum amore complectamur. Egimus
 quidè de hoc sancto Exercitio in Tra-
 ctatu de oratione, cum exponeremus,
 quid sit presentem sibi sistere Deum,
 quamq; praestans & efficax hoc sit me-
 dium ad colligendum animum, diui-
 narumq;

Tract. 5.
 p. 1. c. 3.

narumque rerum Meditationem
cum fructu instituendum: verum in
hoc opusculo paulo accuratius fusi-
usq; de eodem argumento agemus,
quatenus valet ad eximiū profectum
in omni virtutum genere faciendum,
donec ad earum fastigium, hoc est,
perfectam & omnibus numeris ab-
solutam cum Deo unionem perue-
niatur.

Quam nobile & salutare exercitium sit,
Deum in actionibus suis presen-
tem sistere.

C A P. I.

PERMULTA quidem præstantissima, iu-
xta ac utilissima suppetunt media & ex-
ercitia ad perfectas virtutes consequendas,
nullum tamen meo iudicio præstantius v-
tiliusue est hoc ipso de quo agimus, si quē-
admodum convenit instituat. Quicquid
enim boni aliis inest, in hoc vno quadan-
tenus continetur: quicquid cæterorum be-
N n nefici

neficia in vita spiritali efficitur, huius quo-
 que opera obtineri potest. Hoc vnum ser-
 uum Dei & incitat, & excitat, & inflammat,
 vt reliqua omnia media re ipsa exercent, vt
 subsidia ad veras solidasque virtutes com-
 parandas necessaria vel salutaria præsto
 sint, vt lumen diuinum, ad illustrandam
 mentem, & robur ad impellendam volun-
 tatem à præsentē diuina maiestate assidue
 impetretur. Atque hac ratione fit, quod di-
 ximus, vt hoc exercitium sit cæterorum o-
 mnium quasi summa & anacephalæosis.
 Si ergo seruus Dei, sui profectus spiritalis
 cupidus reformidet, & forte obliuiscatur
 tot salutarium mediorum, quæ ad paran-
 dam vitæ spiritalis perfectionem necessa-
 ria esse, vel à viris piis audiuit, vel in li-
 bellis siue meis, siue aliorum lætitauit,
 meminerit saltem huius, & re ipsa exer-
 ceat; hoc enim studio efficiet, vt reliqua
 omnia, quæ obliuione sepulta videban-
 tur, in mentem recurrant, cum opus fue-
 rit. Rursum, si quis desiderio ardens pla-
 cendi Deo, eiusque diuinæ voluntati in o-
 mnibus obsequendi, post perlecta in spi-
 ritualibus libris, tot documenta, moni-
 ta, & media ad vitam sanctam religio-
 samque ducendam congruentia, animo
 dei.

deiciatur, quasi impossibile fit tam multas, tamque varias exercitationes usurpare, is animo sit forti & erecto. ecce vno antidoto omnem difficultatem absterfam. Vni huic exercitationi, qua de loquimur, opitulante diuina gratia se serio dedat, ac deprehendet sic cor suum amore cœlesti accendi, & cum diuina voluntate conformari, vt omnia illico media & remedia, tum ad quasuis virtutes exercendas, tum ad vitia, tentationesq; licet graues, expugnandas, prout occasio eas obtulerit, vltro diuinitus sint occursura. Deus si quidem quem præsentem contuetur, & in quem omnem cordis sui fiduciam coniicit, auxiliumque implorat, opportune suo tempore & loco, quid facto opus sit suggerit, lumenque & efficacitatem ad exercenda necessaria media subministrat nunquam enim Deus cœlestis suæ gratiæ opportuno præsidio eos destituit, qui in suæ diuinæ maiestatis conspectu & præsentia, quemadmodum conuenit, vitam traducunt.

*Quantopere in diuinis litteris, Patrumq;
sanctorum scriptis commendatum sit hoc
exercitium, quamq; singulare stu-
dium in eo ponere debeat Dei
seruus sui progressus
cupidus.*

C A P. II.

EX dictis facile colligere potest Dei ser-
uus, sicut cura, studioque opus est in o-
mnibus exercitiis, mediisque sanctis ad com-
parandas virtutes idoneis, ita longe maio-
re, ardentioreque opus esse in hoc medio de
præsentia Dei ante oculos mentis ponen-
da, exercitando, eo quod inter cætera obti-
neat principatum, vt sapienter alicubi an-
notauit B. Dionysius Rickeli⁹, Inter omnia,
inquit, exercitia sancta, hæc præcipua tua
cura sit, in eo omnes animi vires extende,
vt continenter, id est, sæpe cor tuum ad
Deum, rerumque diuinarum contemplatio-
nem & amorem subleues. Vis assequi animæ
tuæ puritatem? semper habe exaltatum cor
tuum ad Deum Hęc vna causa est, tam pau-
cos peruenire ad perfectionem, quod con-
sumendo tempus in aliis exercitiis mediis-
que minus ytilibus obliuiscuntur principa-
lium.

*Cōtra in-
ord. cor-
dis. art.
29 & 30.*

lium. Et addit. Stude animam tuam coniungere cum Deo, eumq; semper habere fixum in memoria, ad illum tua desideria, totumq; affectum cordis attolle, & quamuis centies vna hora mente distraharis, non ideo deiciaris animo, sed semper ad institutum redi. Moueant te ad frequentandum hoc exercitium dicta sanctorum & Venerabilium Patrum, qui omnes comuni consensu, quasi ab vno edocti Magistro, videlicet Spiritu sancto nos ad hoc studium exhortantur. Hucusq; Dionysius. Hanc autem doctrinam sancti Patres ex diuine scripturae fontibus hauserunt, in quibus crebro, magnaq; verborum maiestate hoc exercitium commendatur. Atq; vt rectius intelligeremus eius necessitatem, nobilitatemq;, altiusq; nostris infingeretur pectoribus, variis formis modisq; loquendi, quibus tamen vna eademq; subiecta sit sententia, ad illud nos Scripturae incitat & inflammat. vt cum David ita loquitur. *Quarite Dominum, & confirmamini: quarite faciem eius semper.* *Psal. 104.* *August.* Facies, inquit ibi August est eius praesentia. *ibid.* Itaque semper quærere faciem Domini, est versari in eius praesentia, cordisq; amorem & desideria ad eum conuertere. Et alibi *idem.* *Oculus meus semper ad Dominum.* *Psal. 24.*

animæ sunt, intellectus & memoria, qui cogitantes assidue, & recolentes Deum, affectum cordis secum pertrahunt. Et hinc colligit, Deum talem quoq; expedire à demonis laqueis, hoc est, vires subministrare quo minus tentationibus succumbat nam mox addit. *Et ipse euellet de laqueo pedes meos* Atq; hoc est quod per sapientem ab omnibus postulat Spiritus sanctus *In omnibus viis tuis*, inquit, *cogita Dominum, & ipse diriget gressus tuos* In *viis*, id est, omnibus actionibus internis, æquè ac externis. *Gressus tuos*, hoc est omnes affectiones & desideria animi, omniaq; exercitia corporis dirigit in beatum suæ gloriæ finem, illustrando te & mouedo, vt in omnibus voluntatem tuam conformes diuinæ. Nam vt illa verba exponit Dionysius supra citatus, hanc tam mirabilem Dei directionem promeretur is, qui in omnibus operibus suis præsentem Deum contempletur.

Hoc item nobilissimum exercitium, teste S Bernardo, B. Paulus commédauit suo discipulo Timotheo dicens *Exerce te ipsum ad pietatem* Nam corporalis exercitatio ad modicum *utilis est: pietas autem ad omnia utilis est* Hanc enim pietatem vult esse conuinuam Dei memoriam, & assiduam animæ
dire-

directionem ad intelligendam illius voluntatem, eundemque amandum & diligendum. Exercitationem corporalem, ut multi sancti affirmant, Apostolus hic vocat mortificationes & pœnitentias externas, quibus corpus ad conciliandũ vel promerendum Deum affligitur. Quãuis enim hæ quoq; actiones sint præstantes & salutares, tamen si conferantur cum exercitio diuinæ præsentia ante oculos sistendæ, dici potest fructũ earum esse perexiguũ ac ut certis quibusdam hominibus sint vtilis, tamen non omnib. sunt, ac nonnullis etiã aliquando noxiæ. Possunt esse vtilis, si ad finẽ salutarem colliment, at si secus fiat, potius impediunt: ac ideo sæpe consultũ eas nunc moderari, nunc omnino non vsurpare, uti fusè declarauim⁹ in tractatu sexto de mortificatione. At hoc diuinum exercitium, cuius hominum generi est vtilissimum, tum quia spirituale est & animæ inhærens, tum quia in eo vera pietas, h. e. Dei cultus exercetur, qui præcipue consistit in actib. internis fidei, spei, & caritatis. Nam quid aliud est, Deum præsentem contemplari, quam cor nostrum ad illum eleuare, credere in ipsum, sperare, eum concupiscere, amare, ac cum gemitu ad eum suspirare?

N a 4 Hoc,

*Bern. in
apol. ad
Vilhel.
Ansel. in
commen.*

*Eccle. 18.**Luc. 21.**1. ad**Thes. 5.*

Hoc, inquam, Exercitium sanctum ubique sacrae littere inculcant iis locis, quibus commendant, ut oremus semper, & sine intermissione, utque; vigilemus in orationibus. Cogitationes siquidem & desideria, sunt voces & verba quibus anima loquitur, & idcirco, quoties praesentem Deum contemplantes, cogitationes nostras & vota attolimus ad Deum, vere dici potest nos orare, & si per sepe id faciamus, vel sepiissime, rectissime dicitur, nos orare semper, & sine intermissione. Quavis enim in diuina scriptura nobis quoque; commendata sit oratio vocalis, ac Ecclesiae quidem ministris in super mandata & praecipua; tamen in locis citatis praecipue nobis commedatur oratio mentalis, quae tantum fit corde Oratio vocalis habet tempora, horasque; certas ab Ecclesia definitas, quibus habeatur. Mentalis non item, sed omne tempus, & locum completitur, semper enim & ubique; praesentem possumus habere Deum, nostraque; desideria & vota in eum referre Quod enim homo creberrime, & quasi ordinarie facit, communi loquendi consuetudine dicitur semper facere Et hoc sensu sancti, hominesque; perfecti illi consilio vel praecipua; de orando sine intermissione satisfecerunt.

NEQ.

NEQUE hæc attentio ad Deum impedit in seruis Dei externorum operum functiones, immo magnopere promouet, vt diligenter & perfecte fiant, propter ardorem & zelum quem Deus huiusmodi hominibus in conspectu suo versantibus communicat: immò pro immensa sua misericordia nonnullis tam admiranda & eximia suæ gratiæ dona impertit, vt non modo sine labore & difficultate, verū etiam ingenti suauitate & facilitate cor suum habeant cum Deo intimè coniunctum & vnitum.

SVRIVS describens vitam cuiusdam religiosissimi viri Rusbruchii, commemorat, ^{prefixa} ^{est Rusbr.} ^{operibus.} eum in omnibus actionibus, exercitiisque semper mentem in Deum sublatam habuisse: & verò peculiarem hanc à Deo obtinisse gratiam, vt quoties vellet, nulla difficultate possit mentem immergere in suauissimam diuinitatis contemplationem, Deoque se arctissimè coniungere, siue solus foret, cubiculo inclusus, siue in media socio:um turba, quibus cum cōuersabatur & loquebatur. Beatus quoque Rutgerus ex ordine D. Francisci vt est in eorum Chron. ^{p. 2. l. 4.} ^{c. 52.} icis idem beneficium diuinitus erat consecutus, vt nempe præsentem sibi fingeret diuinam maiestatem, & cum eadem in cordis

Nn s peng-

penetralibus familiariter tractaret, siue in choro cantaret, siue in triclinio cibum sumeret, siue cum aliis colloqueretur. Vnde & obseruabatur ab aliis, nunc oculos pie conuicere in cœlum, nunc suspiria amoris plena ad Deum emittere.

Magno animo & alacri quisque debet se huic sancto exercitio dedere, ac deprehendet facile, quam Deus promptus sit ad sistendum se nobis præsentem, quoties collibuerit ut eum spectemus, alloquamur, & familiariter cum eo tractemus. Vnde & tanta offert præsidia, auxiliaque, ut quod naturæ viribus videtur arduum, imò impossibile reddatur cuique facillimum & suauissimum. Ut aliquis aditum habeat ad Regem terrenum; cumque eo colloquatur & tractet, admodum difficile est, nec potest obtineri nisi fauore & gratia multorum, imò multis opus est multorum annorum labore & seruitute, antequam ad familiarem cum rege consuetudinem perueniant: at Deus infinita licet præditus maiestate & gloria semper paratus est quacunque hora & momento nos in conspectum suum admittere, ut oculos mentis in ipsum conuicere possimus, contemplari pulchritudinem & magnitudinem, desiderare

rare

rare gloriam, amare bonitatem, degustare
 suauitatem familiariter cum eodem con-
 uersando, & gratiam aliquam postulando.
 Neque solum paratus est Deus ad hoc, ve-
 rum etiam optat, & inuitat maximis gra-
 tiæ gloriæque præmiis propositis, ut ita
 faciamus: nec solum inuitat paucos, eosq;
 sanctitate præstantes, ut fuerunt multi ve-
 teres sancti, qui totos se noctu diuque di-
 uino cultui dediderunt, sed omnes fideles
 quotquot sincero corde Dei honorem,
 suamque salutem quærunt. O quam piè
 & sancte suo officio funguntur, qui tan-
 tum bonum expetunt, & studiosè quæ-
 runt, qui tam honorificum exercitium
 non negligunt, ut Deum semper præsen-
 tem quasi gerant, & eius consuetudine
 iugiter fruantur. Verendum certè est eis,
 qui hoc tam diuino beneficio in hac vita
 uti detrectant, in hora mortis occlusum
 iri portam velut ingratis, & negligentibus,
 ad claram præsentis Dei visionem &
 contemplationem, quæ so-
 lis tunc patebit iustis &
 beatis.

De

De eximiis fructibus huius diuini exerci-
tij, atq; imprimis de fructu purita-
tis mentis.

C A P. III.

QVO vehementius accendamus ad fre-
quētandum hoc sanctum exercitium,
patefaciemus deinceps aliquos effectus,
quos in anima efficit, ac vt menti firmitus
inhæreant, exempla quædam adiungemus.
Inter omnes autem virtutes, Dei que dona,
quæ à veris Dei seruis in maximo pretio
habentur, iure Principem locum vendicat,
puritas cordis, vt quæ pulcherrimam, iu-
cundissimam que diuinæ maiestati præbeat
habitationem. Vnde vulgo dicitur. Qui
amat puritatem cordis, habebit amicum
Regem, nempe Deum regem æternum cœ-
li & terræ. Hanc puritatem & consequi, &
conseruare possumus, si oculis mentis Deū
præsentem contemplemur. Si enim secus
fiat, & homo Dei obliuiscatur, nec cōsideret
se ab eo videri, illum corā se esse, viuere &
operari, proximum est, vt quasi freno solu-
tus labatur in peccatum, & in eo perseue-
ret, secundum illud psalmistæ. *Non est Deus
in conspectu eius, inquinata sunt via illius in
omne*

omni tempore. Nam ut cogitatio, ita cupiditas inordinata rerum terrenarum est, quæ animam per peccata contaminat, Deumque ex ea expellit. In hoc autem exercitio, quia homo omnes suas cogitationes coniecit in Deum, cogitationibusque proximè succedunt affectiones piæ in eundem, fit ut anima paulatim ab amore rerum terrenarum diuellatur, totaque expurgetur & renouetur. Id B. Bernardus in seipso expertus est, quemadmodum humiliter ad ædificationem aliorum ex inspiratione diuina quodam in loco confitetur; dicens *Quæris, cum ita sint omnino inuestigabiles via Dei, unde adesse norim? Visum est efficax est, moxque ut intus venit, expergescit dormitantem animam meam, mouit & molliuit, & vulnerauit cor meum, quoniam durum, lapideumque erat, & male sanum. Cæpit quoque euellere, & destruere, ædificare & plantare, rigare arida, tenebrosa illuminare, clausa reserare, frigida inflammare, nec non & mittere praua in directa, & aspera in vias planas, ita ut benediceret animæ meæ Domino, & omnia, quæ intra me sunt, nomini sancto eius.* Hæc omnia Bernardus, quibus testatur quæ mirabilia Deus in anima sua operatus sit, quando oculis mentis præsentem eum cernebat.

NEQ.

Ser. 74.
in Cant.

NEQUE solum in seruis Dei id efficit diuina præsentia, sed etiam in magnis peccatoribus, vt eorum corda expurgentur à peccatorum noxis: quia dum admoniti non nihil attollunt caput è lecto peccati, & cœlesti lumine porro adiuti considerant se in conspectu Dei sui, iudicis viuorum & mortuorum versari, qui præsens aspiciat, quoties delinquant, ingenti pudore & horrore peccati consternati non audent amplius illud committere, miranturq; suæ superioris vitæ cæcitatem, quod tam temerè & impudenter, haud secus ac si nullus Deus vel iudex esset, in omnia scelera sint prolapsi.

*In Vitæ
patr. An-
ton. p. 2.
hist. t. 1,
c. 10. §. 3.*

PRORSUS id euenit famosæ meretrici Thaidi, quæ cum S. Paphnutio Abbati ad eam in locum secretum & abditum ingresso dixisset, non posse se videri nisi a solo Deo, vel demone, Abbas verò respondisset. Age si Deus te videt, qua fronte tu in conspectu eius te purissimis oculis intuentis audebis peccare? ilico cœlestis luminis radius mentem eius collustrauit, tantoque pudore iuffusa est, ac tam capitali odio superioris vitæ scelera profecuta est, vt in media vrbe Alexandrina flammis absumperit, quicquid corporis sui prostitutione lucrata erat, & se angustissimæ cellæ, asperissima
acta

acta pœnitentia triennio donec spiritum
Deo redderet, se incluserit.

IDEM accidit S Ephræm cum alia fœ- *Metaph.*
mina peccatrice, quam cum adiisset, rogaf- *in eius vi-*
setq; , an auderet consueta sua peccata in *ta.*
medio vrbis Edessenæ committere; ipsa au- *Surius in*
tem respondisset , non audere , quia pudor *Febru.*
nimius prohiberet in conspectu hominum
talia patrare scelera, subiecit B Ephram.
Tu scias etiam si in loco occultissimo, & ab
hominibus remotissimo pecces, te conspi-
ci a Deo vbiq; præsentem. Si itaque te à
peccando deterret pudor vel metus homi-
num, multo æquius deterrere te debet me-
tus Dei, qui eiusmodi scelera æternis mul-
tat suppliciis inferni. Quæ admonitio sic
perterrita fœminam, vt dolore peccato-
rum summo tacta in corde intrinsecus in
monasterium pœnitentiæ agenda causa se
abdiderit.

Hi sunt eximii præsentia diuinæ ef-
fectus, quando homo serio eam ob o-
culos defigit. Qua enim fronte audeat
homo rem tam peruersam & sordidam,
qualis est peccatum lethale coram Deo,
committere, si serio sibi persuadeat se in
conspectu eius, qui infinita bonitate præ-
ditus est, & infinite execratur peccatum tale,
consiste.

consistere? Quæ ratione offensæ æternis dignæ cruciatibus obstringere, si consideret se astare ei, cuius iustitia est infinita? quem nouit nullum peccatum impanitum, siue in hac, siue in altera vita, relinquere? quem scit esse iustissimum iudicem, & iustè, etiam cum, qui vnicum tantum temporis momentum in peccando consumpserit, sempiternis addicere flammis? Hæc considerans B. Augustinus Domine, inquit, quando perpendo, quod gressus meos, semitasq; consideras, & die noctuq; super custodiam meam vigilas, omnes semitas meas diligèter notans, speculator perpetuus. Velut si totius creatura tua cæli & terra oblitus tantum me solum considerares, & nihil sit tibi cura de aliis, Deus meus terribilis & fortis, timore pariter & ingenti rubore confundor, quoniam nobis magna est indita necessitas iustè rectèq; viuendi, qui cuncta faciamus ante oculos iudicis cuncta ceruentis. Hucusque Augustinus. Vnde intelligimus, quantam vim & efficaciam ad cauenda peccata posuerit in consideratione diuinæ præsentia,

Hæc

Solil. c.
14.

Hac præsentia diuina cōtemplatione vincit tentationes, & virtutem perseuerantia obtineri.

C A P. IV.

CONTEMPLATIO diuinæ præsentia facit vt non solum à peccatis commissis resipiscamus, verum etiam vt in illa, antequam fiant, non labamur: dum enim Deum nobis quasi præsentem cōspicimus, & cor nostrum in eum attollimus, accenditur in animis nostris quædam cupiditas omnes spirituales hostes debellandi, nec deest diuinitus fauor & auxilium. Insultant quondam impii Israelis senes innoxia Susannæ, comminantes lapidibus obruendam, nisi libidini suæ faciat satis. Videmus, qua via & ratione tantam tentationem expugnarit. Considerabat nimirum se stare in conspectu Dei, Deumque in se oculos defigere. vnde tanto terrore pudoreque peccati correpta est, tantaque vi & robore aduersus peccandi tentationem erigere animum cœpit, vt nulla interposita mora decreuerit potius honoris & vitæ, cum totius familiae suæ dedecore iacturâ facere, quam consentire peccato. Sic enim respondit.

O o *Argu.*

Dan. 13.

Angustia sunt mihi Undiq; Si enim hoc egero, mors mihi est: si autem non egero, non effugiam manus Vestras. Sed melius est mihi absq; opere incidere in manus Vestras, quam peccare in conspectu Domini. O sententiam dignissimam, quæ in omni tentatione dæmonis, vel mundi vsurpetur. Potius vitæ discrimen adiero, quam vt in conspectu Dei delinquam.

MILES strenuus, quâdo in bellico conflictu animaduertit Imperatoris, vel Ducis belli oculos in se intentos, longe atdentius pugnat, quia scit in eius potestate esse, post partam victoriam spolia, vel officia militaria in bene meritos distribuere. quid ergo non faciat miles Christi, dum in quotidiana sua, cum dæmone, mundo, & carne dimicatione videt in se oculos diuinæ maiestatis coniectos? dum æterna meminit sibi decreta præmia? dum scit in ipso ardore pugnae sibi affuturas diuinarum manuum suppetias? Veritatem huius rei quotidiana confirmat experientia. Si enim contingat seruum aliquem Dei, oblata succendedi vel indignandi, verbi causa, occasione, immemorem esse superni numinis, nec ordinariè cor suum in Deum eleuare, videmus eum facile prolabi in verba impatiëntiæ, vel certe

in ani-

in animo peruersas agitare cogitationes: si autem cor habeat erectū in Deum, omniaque sua pia desideria in eum referat, obrepentibus similibus tentationib. facile conquiescit, nec sinit animum suum perturbatione aliqua concitari vel succumbere.

PALLADIUS in historia sua Lausiaca commemorat se, cum aliquando adiuncto ^{cap. 28.} comite monachum quendam religiosissimum, rerumque diuinarum peritissimum, nomine Dioelem, inuiseret, inter alia hoc documentum ab eo accepisse, hominem piū, quamprimum a contemplatione diuinæ præsentia cessat, continuo fieri, vel dæmonē vel bestiam: bestiam quidem si succumbat tērationibus carnis, & illecebrarū carnalium: dæmonem verò, si iracūdia, arrogantia & similia. Cumq; Palladius eum percunctaretur, qua ratione posset anima, nulla quiete vel cessatione interposita, defixam mentem habere in Deo? Respondit, quotiescunq; mens nostra occupata sit in consideratione pia & salutari, quæ ad Deum diducat, tum defixā esse in cōsideratione Dei. Cum autē sanctus ille, tantopere in reb. piis exercitatus dixit, hominē simulatq; Dei oblitus fuerit fieri dæmonem vel bestiam, non intellexit id fieri solo lapsu in

noxam lethalem, cum non facile is contingat seruis Dei, sed etiam lapsu leuiori immoderatae cupiditatis, qua aliquo modo similis vel demoni, vel bestiae reddatur. Quocirca nullo modo conuenit seruum Dei, ut aliquando negligat praesentem contueri Deum, imminente tentatione, & dum se occasiones offerunt irae, impatiētiæ, superbiae, vel tristitiæ mūdānæ, aliāq; indomite perturbationes, diuinæ obliuisci praesentiae: tunc enim celerrimè, magnaq; cum vigilantia cor eleuandum est ad Deum, eiusq; auxilium implorandum. Nam ut docuit S. Antonius, vnicum antidotum ad vincēdas omnes dæmonis tentationes praesentissimum est, continuam Dei, cum spiritali gaudio, retinere memoriā: ea omnes illius laqueos & dolos ilico dirumpi, & in fumos euanescere. Quod autem & ipsum spiritalis gaudium nascatur ex contemplatione Dei praesentis, iam iam ostendemus.

Exercitio diuinæ praesentiae acquiri stabilitatem cordis, omnium virtutum perfectionem, & exteriorē munditiam.

C A P. V.

INTER praestantissima bona, quae sancta
hac

hac exercitatione comparantur, merito
 numerari quoq; potest, firmitas & stabili-
 tas nostri cordis. Imprimis constat homi-
 nem eo fine conditum, vt in hac vita Deo
 firmissime coniungeretur per contempla-
 tionem & amorem, in altera verò cœlesti
 per claram visionem. Postquam autem per
 peccatum se à Deo separauit; & ad creaturas
 conuertit, quietem suam quærere cœpit
 in ipsis, nec tamen vnquam inuenit,
 quia propter illas conditus non fuit, sed
 nec earum vlla cupiditatem eius explere
 potuit. Vnde factum est, vt cogitationes
 suas & desideria, nunc in hanc, nunc in il-
 lam transferens lapsus sit in magnam cor-
 dis instabilitatem, quam deplorat prophe-
 ta Ieremias, dicens. *Peccatum peccauit He-*
rusalem, propterea instabilis facta est, errans Thren. 1.
ab vno loco in alium: ac in anima quidem
variis rerum terrenarum cupiditatibus, in
corpore crebris exiliis, & incarcerationibus
diuexata. Atq; hinc mox consecuta est cor-
dis diuisio. rot enim eius diuisiones sunt,
quot res sunt caduæ ad quas cogitationes
& studia sua conuertit: & quoniam diuisio-
ne res destruuntur & consumuntur, factum
est, vt cor tandem extingui debuerit morte
culpæ & pœnæ æternæ, vt testatur Ozeas

① ps. 10.

propheta dicens. *Divisum est cor eorum, nūc interserunt.* In hunc calamitosum statum incidunt præcipue illi, qui in lethale peccatum sunt prolapsi: hi enim profus sunt divulsi à Dei amore, & in anima mortui sunt morte culpæ, & pœnæ æternæ impendentis. incidunt quoq; suo modo multi serui Dei, qui quoniam plus æquo addicti sunt amori rerum terrenarum, ita tamē vt ad gravitatem peccati mortalis non perueniant, in precibus aliisq; actionib. mente distracti sunt, inquieti, mutabiles, inconstantes, & proximi periculo lethaliter delinquendi.

Hæc mala, damnaq; nullo efficaciore antidoto auerti possunt, quam hoc sanctæ præsentia diuinæ exercitio. Cum enim animus noster crebro cogitationes suas, ac desideria attollit in Deum, conuersando cum illo, & quasi familiaritatem ineundo, sensim stabilitur & confirmatur, eo quod abstractus sit à rebus creatis mutationi & instabilitati obnoxius, coniunctus verò personæ diuinæ incommutabili & immortalis. Quando enim navis in mari viventorum, fluctuumq; hinc inde tam vehementer iactatur, vt periculum sit, ne vel in scopulum impingat, vel submergatur, præsentissimum remedium est, vt fortissimæ alicui anchoræ

anchoræ alligetur, ne loco moueri amplius possit. Sic quando mens nostra in huius mundi Oceano variis & periculosis cogitationum, cupiditatumq; procellis cum discrimine damnationis æternæ exagitur, saluberrimum antidotum est, eam applicare & alligare ad anchoram diuinæ præsentia, atque ita paulatim ad stabilitatem & constantiam cordis tanti à sanctis & iustis æstimatam, Deoq; gratissimam aspirabit. Quam ob rem in verum seruum Dei optimè quadrat illud Ecclesiastici. *Homo c. 27. sanctus manet in sapientia sua sicut sol: stultus autem sicut luna mutatur.*

S. Catharina Senensis, solitudinis & se- Raimundus in vita
 cellus amans, cum à parentibus continuis laboribus noctu diuq; occuparetur, à Deo ta.
 docta contra animi distractiones hoc vfa remedio est, vt cor suum loco cubiculi haberet, in quo præsentem Deum assidue cerneret, & cū eo colloquia misceret: sic enim obtinuit firmam & stabilem cum illo vnionem, vt nullo externo labore vel fatigatione distrahi mente posset. Idem consilium postea & verbis & scriptis communicauit aliis religiosis fœminis, affirmans in cordis cella esse verè regnum Dei per gratiam, ibi Christum cum suis inspirationibus

00 + cele

cœlestibus fixisse sedem. Felix profecto ille qui cum hac sollicitudine vitam traducit ut tam intus, quam foris præsentem sibi Deum contempletur, in eum omnes cogitationes suas, vota & desideria referat: nec enim fieri potest; quin anima illius omnium virtutum, donorumq; cœlestium copia circumfluat. Quotiescunq; enim seruus Dei hoc modo ad Deum cor suum eleuat & nouo afficitur beneficio, & gratiam amplio-rem promeretur, & propius se adiungit Deo, ac proinde & efficacius de eius lumine, bonitate, fortitudine, ceterisque diuinis perfectionibus haurit.

*Dorothe-
us in vi-
ta.*

IN vita Dosithei narratur, ei inter cætera documenta spiritualia hoc fuisse à magistro suo S. Dorotheo traditum. *Nunquam in corde tuo memoriam Dei depone, cogita illum semper stare coram te, Et te coram illo.* ipsum autem deinceps omne studium adhibuisse, ut obseruaret, & ided nunquam memoriam eius, siue sanam, siue ægram deposuisse, sæpeq; in intimo cordis orationibus iaculatoriis eius opem implorasse. Nonnunquam enim sic breuiter precabatur. Domine Iesu Christe miserere mei. Alias sic, Fili Dei adiuua me. alias aliter. atq; hac sancta exercitatione intra quinquen-

NIUM,

nium, ex adolescente quondam milite flagitioso, in virum perfectum euasit, dignusque tandem habitus est, qui adscriberetur in numerum sanctorum cum Deo in cœlis regnantium.

IAM verò hæc Dei memoria, hic diuinus intuitus, non solum componit & moderatur hominem interiorē soli Deo conspicuum, verum etiam exteriorem hominibus notum. Quemadmodum enim honorarius aliquis Principis famulus nulla alia re commodius in officio continetur, vt honestè, compositè & modestè se gerat, quam si intelligat se à Domino suo videri, ac sedulo etiam obseruari: sic nullo alio monito seruus Dei efficacius in consuetis pietatis functionibus retineri poterit, quam si meminerit se in conspectu Dei versari. Sicut astra cœlestia à sole præsentè, in quem obuersa sunt, omnem splendorem mutuātur, quo in se fulgeant, & aliis fulgorem subministrant, atq; adeo in terris suum effectum habeant. Sic homines iusti & pii, qui instar stellarum in Ecclesia Dei collucent, ex continuo Dei, quem præsentem oculis mentis cernunt, conspectu lumine diuino illustrantur, omniumq; virtutum verarum solidarumq; splendorem etiam comuni-

municat aliis. Quare merito dixit Sapiens.
*Eccle. 14. Beatus vir, qui in sapientia morabitur, & in
 sensu cogitabit circumspeditionem Dei.*

*Quod exercitio presentia diuina,
 lætitia & consolatio spiritualis
 obtineatur.*

C A P. VI.

*Tract. 5.
 p. 2. c. 13.
 & 14.*

AD continuandum vitæ spiritualis cur-
 sum non exiguum momentum habet,
 gaudiū spirituale, vt alibi fusius docuimus:
 quod ab omnibus Dei seruis maiorem in
 modum expetitur, & in summo pretio ha-
 betur. Hoc verò tam salutare & spirituale
 bonum imprimis sancto diuinæ presentia
 exercitio & comparatur & conseruatur.
 Quemadmodum enim qui magnū aliquod
 discrimen fortunarum, vitæue adiit, vehe-
 menter recreatur, si spectandum se offerat
 illi quispiam, à quo tanto discrimine eximi
 possit. similiter, sicut, qui audit & cogno-
 scit vocem magni amici, quem annis mul-
 tis non viderit, magna lætitia perfunditur,
 si eum coram videre queat: sic anima serui
 Dei,

Dei, dum cogitat, quâris in hoc exilio circumsepta sit periculis atq; ærumnis vbi oculos mentis conuerterit in Deum immensa bonitate præditum, animaduertitq; eum sibi præsentē assistere, paratissimū ad porrigendum auxiliū, vt ex suis ærumnis emergat, mirificè lætatur, & exultat, & magna cōsolatione per sanctas diuinæ inspirationis voces cor suum affici sentit.

REX Iosias, quoniam populum Dei multis beneficiis affecerat, & cultum diuinum impensè promouerat, iucundissimam nominis sui apud posteros reliquit memoriam. *Memoria Iosia*, inquit Ecclesiasticus, *in compositione odoris facta opus pigmentarii. In omni ore quasi mel indulcabitur eius memoria, & sicut musica in conuicio vini.* S. Bernardus de se confitetur, cum primum in religionem esset ingressus, se vel solo conspectu magnorum victorum spiritualium, vel etiam recordatione eorundem, si forte longius abfuisent, vel vita defuncti essent tantopere exultasse, vt mens quidem omni deuotionis suauitate completeretur, oculi verò à lacrymis se continere non possent. Si igitur aspectus vel memoria hominis iusti tanto gaudio aliquem perfundit,

6. 49.

Serm. 14.
in Cant.

eo quod videatur sibi videre virtutes, & dona cœlestia, quibus ille fuit à Deo ornatus, quid non faciet spiritalis intuitus, & recordatio Dei, qua anima contemplatur in eo infinitam bonitatem & pulchritudinem, aliasq; perfectiones? Quod non gaudium, quam non consolationem, & intimam deuotionis suauitatem serui Dei anima plenis buccis hauriret?

Commemoratur Simeon Metaphrastes, S. Gregorium Episcopum Agrigentinum in Sicilia, dum esset adolescens, profectum Hierosolymam vt veneraretur loca sancta, ac tempore Quadragesimæ secessisse in quoddam Palestinæ monasterium, ibique vidisse monachos rara in Deum religione præditos, quorum alii in diuinarum rerum commentatione à terra in altum attollerentur, alii fontes lacrymarum inter precandum effunderent, atque in vitæ puritate, morumq; honestate viderentur angeli. Quibus exemplis iuuenis permotus cœpit pudore ingenti suffundi, abiicere se & amare superioris vitæ suę errata deplorare. Prefectus monasterio Pater animaduertens ex vultu eiusdem mœrorem, existimansque id euenisse, quod longius à patria, amicisq; abesset, adiuncto sibi alio monacho remo-

tis atq;

tis arbitris sic affari cœpit dictum Gregorium. Fili, ne animum nimio mœrore obruas, confide in Deo, breui patebit reditus in solum natale. Sed respondit adolescens. Non ea causa mei mœroris est, quod longè absim à conspectu meorum: sola enim præsentis ubiq; Dei contemplatio ad illum remouendum mihi satis est: dum enim cogito me continuo in eius versari conspectu, satis solatii accipio: id verò vnum me contristat, quod hactenus non instituerim vitam homine Christiano & verè pio dignam. Hoc responso accepto Patres, ab eo digressi sunt, arbitrati non indigere eum sua consolatione, quandoquidem tali exercitationi deditus tã perfectus sit, vt possit etiam solari alios.

IUDAS Machabeus, rei bellicæ gloria *2. Mach.*
 clarus cum milite suo prælium initurus, is, quoniam Deum præsentem contemplabatur, tanto cum gaudio & alacritate in hostem ruebat, vt quamuis pauci, quamplurimos opprimerent. Vnde S. Scriptura sic loquitur. Iudas, & qui cum eo erant, inuocato Deo, per orationes congressi sunt, manu quidem pugnantes, sed Dominum cordibus orantes prostrauerunt non minus triginta quinque millia, præsentia Dei magnifice delectati. Hæc

Hæc & alia præstantissima sunt huius diuini exercitii emolumenta, hi sunt admirandi fructus, quos in animis producit viuua numinis diuini præsentis consideratio. Conetur ergo seruus Dei hoc exercitium vsurpare quouis tempore & loco. Quoties & noctu euigilabit illico animæ oculos sustollat ad contemplantam præsentem diuinam maiestatem, versetur cum illa tanquam amantissimo parente. Idem faciat cum mane è lecto surrexerit. Quod si per publicas vias incedendum, oculos corporales modestè in terram demissos teneat, spirituales verò animi in Deum erigat. Quoties colloquia instituet, vel negotia tractabit cum hominib. vnum considerationis oculum defigat in res de quibus loquitur, alterum verò coniciat in Deum, & eius fauorem imploret. Si in morbum incidat grauem, vt consuetum orationum pensum persoluere nequeat, ne angatur, sed earum loco crebrius cor suum ad Deum eleuet, inuocando illum, & desideria sua illi exponendo, atq; hoc vnico labore, sit contentus & quietus: sic enim supplebit omnium Meditationum longiorum, aliorumque operum bonorum, quæ requirunt integras corporis vires,

defe-

defectum Sic faciebat sanctus ille propheta cum diceret *Nomen tuum, & memoriale tuum in desiderio anima. Anima mea desiderauit te in nocte: sed & spiritu meo in precordiis meis de mane vigilabo ad te.* Isa. 26.

In hoc sancto exercitio voluntatis affectum iungendum esse cum consideratione intellectus.

C A P. VII

IN hoc sacro, diuinoque exercitio, non solum intellectus occupandus est in contemplanda diuina præsentia, verum etiam voluntas, ut affectu in eam feratur, eamque quasi complectatur. Et quoniam voluntatis actiones in hoc exercitio principem locum tenent, speciatim declarabimus, cuiusmodi actiones sint, & quomodo exerceri debeant. Nam, ut ait S. Bonaventura, sunt quasi motus, & inflammata cordis desideria, quibus anima anhelat ad perfectam in amore cum Deo unionem, igniti mentis affectus, viua interioris hominis suspiria, quibus inuocat, prouocat, commouetque diuinam maiestatem; ut se ad consummatam

In epist. 25. memorab. c. 22. Et myst. theol. vis. tertia.

matam illam amoris sui coniunctionem
admittere velit: sunt deniq; pia quædam
incitamenta, & affectiones voluntatis,
quibus anima nostra velut alis spirituali-
bus euolat, & attollit se sursum, vt Deo ap-
propinquet.

Hæc vehementia desideria, affectusque
ardentes cordis vocantur aspirationes, qui-
bus anima è terra se attollit in cœlum, hoc
est, aspirat in Deum: nam, vt idem Bona-
uentura loquitur, quemadmodum respi-
rando nulla interueniente deliberatione
trahimus anhelitum ex intimis corporis
visceribus: sic celerrimè, & nulla quasi deli-
beratione antegressa aspirando ad Deum,
trahimus inflammata quædam desideria
ex intimis cordis penetralibus, vt Deo in-
timè coniungamur.

Has aspirationes, vel affectus inflam-
matus cordis homo imprimis declarat bre-
uibus oratiunculis, quas vocamus iacula-
torias: sunt enim quasi tela vel sagittæ igni-
tæ ex imo pectore profectæ, deinde & suc-
cinctis quibusdam colloquiis, quas anima
cum Deo quasi præsentè instituit. Dicun-
tur autem colloquia, quia sicut anima allo-
quitur Deum per dicta desideria, sic Deus
vicissim loquitur cum ipsa anima, radiis
qui-

quibusdam diuinis illam collustrando, & inspirationes sanctas ei communicando, vt magis magisq; affectus voluntatis incenduntur. Neq; verò homo debet interna illa suspiria, inflammataque desideria vi aliqua intrinsecus vel extrinsecus adhibita concitare, sed potius à diuina gratia, moderata aliquo studio adhibito, expectare: Quamuis enim homo cooperando cum Deo facere debeat, quod in se est, tamen præcipuè pendere debet ab ope diuina. pieq; & humiliter orando impetrare, quod ex parte sua desiderari posset.

Etenim, vt alibi docuimus, in seruito diuino tres sunt viæ, vel tria Exercitiorum genera. Vna est, pertinens ad incipientes, dicta Purgatiua. Altera, ad proficientes, dicta Illuminatiua. Tertia vnitiua, pertinens ad perfectos. Haud secus sunt quedam aspirationes, quæ valent ad purgandam à vitiis affectionibusque terrenis animam, & sunt viæ purgatiuæ. Aliæ valent ad consequendas virtutes, & sunt viæ illuminatiuæ. Aliæ ad impetrandam perfectam vnionem animæ cum Deo, & sunt viæ perfectiuæ. Quæ de causa hoc loco commemorabimus tria aspirationum, & iaculatoriarum orationum genera, ex S. Augustini, aliorumque

Sanctorum libris excerpta, ut vnusquisque
conuenienter suæ dispositioni ad manum
habeat orationes, quibus in hoc sancto ex-
ercitio diuinæ præsentia queat ad Deum,
aspirare. Neq; idcirco volo, ut his tantum
utatur, poterit enim uti quibuslibet aliis
similibus: sed id tantum moneo præstan-
tiores efficacioresq; eas esse quas quisque à
Deo motus ex corde suo exprimit, etiamsi
non sint compositæ, sicut hæ. Nec item
volo vsurpari omnes, liberum enim cuiq;
est vsurpare quas velit. Et quamuis non sit
nisi vna pro qualibet via, tamen, si crebri-
us magno affectu iteretur, sufficere ad capi-
endum huius sancti exercitii fructum. Fa-
cile autem poterunt è memoria recitari, si
sepius perlegantur & repetantur.

*De aspirationibus, orationibusq; iacula-
toris attinentibus ad viam Pur-
gatiuam.*

C A P. VIII.

ASPIRATIONES conuenientes viæ
purgatiuæ sunt hæ. Domine Iesu Chri-
ste, Deus meus & Saluator meus, qui ad
saluandos peccatores in mundum, venisti,
igno.

ignosce mihi, & salua me. O Deus meus, quid agam? quid dicā? peccaui coram te, & cōtrate benignissime creator, & dulcissime redemptor, miserere mei Domine. Agnosco Domine scelera mea, ea tibi confiteor, condona illa. Destitutus sum, Domine, omni pietate, vilissimus & infirmissimus peccator sum, nihil sum, nihil ex me valeo, adiuua me Domine, & miserere mei. Utinam, Domine, nunquam te offendissem. Utinam nunquam ad iram prouocassem. Utinam, Deus semper voluntati tuæ obediuissem, & sanctis tuis inspirationibus satisfecissem. Remoue à me, Domine, quicquid tibi displicet in me, & mihi nocet. Propono Domine, me adiuuante tua gratia te non amplius offensurum, occasionesq; delinquendi vitaturum. O piissime Iesu miserere mei miseri & abominandi peccatoris Indignus sum à terra sustentari, & me suscipe per tuam misericordiam ac sanctissimæ vitæ, passionisq; tuæ merita, nec non ob benedictæ matris tuæ sanctorumq; omnium intercessiones. Omnia scelera, & negligentias vitæ meæ, quæ sunt innumerabiles, & grauissimæ coniicio in tui immensi amoris flammis, & infinitam misericordie tuæ abyssum, in sacratissima tua vulnera,

vt in iis consumantur, mihi que pœnitentiam iniungo. Laua me Domine tuo pretiosissimo sanguine; quia vna gutta illius sufficit ad saluandum totum mundum. Sana me ab omnibus plagis meis, quia tu es fons salutis. Sanctifica me auctor sanctitatis. Deus meus largire mihi sanctum iudiciorum tuorum timorem. Concede mihi bone IESV dolorem & odium grande de meis peccatis. Da mihi odium mei ipsius. Da dulcissime mi Saluator robur ad mortificandas meas passiones. Da mihi, vt rectum iudicium de me feram. Da, vt seuerè à me exigam pœnas, ad satisfaciendum iustitiæ tuæ. Da mihi Saluator, vt quamcumque pœnam, tribulationem, contemptum libenter recipiam in satisfactionem pro meis delictis. Da, vt potius eligam mori, quam peccare. Da, vt non modo timeam, fugiamque peccata grauia, sed etiam Ieuia. Da mihi firmissimum propositum non amplius peccandi. Da mihi gratiam perseuerandi, & pœnitentiam tota vita mea agendi.

*De aspirationibus pertinentibus ad viam
illuminatiuam pro iis qui in cultu
diuino proficiunt.*

CAP.

CAP. IX.

ASPIRATIONES ad hanc secundam
viam pertinētes, & seruire queunt pro-
ficientibus, sunt hæc Adoro te Deus meus
& Saluator meus Iesu Christe pro omni-
bus beneficiis tuis. Te laudo, benedico &
glorifico pro omnibus tuis misericordiis.
Gratias tibi ago, quod me elegeris ab æ-
terno, quod è nihilo creaueris, quod huc-
usque me conseruaris. Quod cum esses ve-
rus Dei viui filius me amasti, pro mea salu-
te homo factus, & passus. Gratias ago, quod
captiuum redemeris, quod perditum ve-
caueris, & saluaueris, quod fidei lumine,
tuorumque sacramentorum thesauro dita-
ueris. Gratias refero pro omnibus sanctif-
simæ vitæ tuæ, passionisq; mysteriis. (Pos-
sunt autem hæc gratiæ ambulando cantari,
& quidem particulatim pro singulis my-
steriis in sancto Rosario comprehensis.)
Gratias ago pro particularibus omnibus
beneficiis mihi præstitis. Et hæc quoque
ambulando potes expendere, distinctè de
singulis gratias agendo, & dicendo. IESU
nostra redemptio, amor & desiderium. &c.
Adoro crucem tuam sanctissimam, eamq;
toto cordis mei desiderio amplector, &
quanto valeo honore prosequor. Saluete

Pp 3 bene-

benedicta vulnera, quæ tu pro me recepisti,
 quibusq; me tuo cordi impressisti. Saluto
 cor tuum vulneratû & pro me patefactum.
 Absconde me Domine in tuis vulneribus,
 vt in illis saluare me queam & ab omni ma-
 lo liberare. In tuo corde reconde me, & in
 illo contra omnes inimicos me tuere scri-
 be in anima mea Domine omnes tuas por-
 nas & dolores, vt totis visceribus tibi con-
 doleam. Imprime plagas tuas pectori meo,
 vt totus sim tuo amore sauciatus. Detege
 Domine omnes virtutes, quæ in tua sa-
 cratissima vita passioneque relucet, vt in
 illis omnibus te imiter, & in omnibus
 perfectè me tibi conformem. O dulcissi-
 me IESU, vt possim te imitari, da mihi pro-
 fundam humilitatem, & perfectam obe-
 dientiam. Concede mihi viscera misericor-
 dia. Pone Domine linguæ meæ frænum,
 omnibusq; sensibus meis. Porrige Domine
 lumen intellectui, puritatem cordi, spiri-
 tum meum corrobora, pacifica, tranquil-
 la, & omnia animæ meæ interiora exhilara.
 Exaudi me Domine, & postulatis meis
 annue, nec enim cupio mihi concedi, quæ
 congruunt propensioni meæ, sed quæ salu-
 tem meam & gloriam tuam rectius pro-
 moueant.

VERVM

VERVM quia Orationis Dominicæ pe- *Bonath.*
 titiones spectant quoq; ad viam illumina- *in myst.*
 tiuam, summam earum hoc loco quoque *theol.*
 ex Sanctorum libris describemus. O Pater, Pater.
 qui diuina tua gratia gignis filios spiritua-
 les, me quoque fac verum filium tuum.
 Da mihi gratiam, vt in omnibus tibi ob-
 sequar, & te tanquam filius sincero amo-
 re complectar. O pater, qui omnibus tuam
 bonitatem communicas, & in omnes cle-
 mentia tua dona summa liberalitate ef-
 fundis, sicut omnes nos è nihilo condidi-
 sti, ita omnes digneris adoptare in filios
 gratia. Da mihi, vt omnes amem velut
 fratres, eosdemque vera caritate & miseri-
 cordia complectar. O Pater, *qui es in ca-*
elis. licet enim vbique sis, tamen peculiari-
 ter in corporibus ecclestibus tuam poten-
 tiam, sapientiam & bonitatem manifestas:
 in caelis verò spiritualibus, hoc est, in san-
 ctis omnib. alio modo magis speciali habi-
 tas. O si anima mea, tua gratia beneficio
 niteret, fulgeretque instar coeli, & virtuti-
 bus ornata esset, quasi stellis: tunc enim
 sedem oculis tuis gratissimam in ea repe-
 tires. O Pater sanctissime, vtinam nomen *Sanctifi-*
 tuum, potentia, maiestas, bonitas, sapien- *catum no-*
 tia vera fide ab omnibus nationibus *men tuam.*

agnosceretur, & religione, cultuque sancto coleretur & glorificaretur, perfectaq; caritate adamaretur. Utinam, inquam, quod supra omnia est, haberere ab omnibus sanctus, & secundum infinitam bonitatem tuam diligereris ab omnibus. Nullam siquidem perfectionem, æquè ac bonitatem in mysterio redemptionis, quod maximè ad te amandum nos obligat, patefecisti.

*Adueni-
as regnū
tuum.*

O Pater clementissimè, non regnet amplius in nobis amor mundi, non domine- tur caro, non imperet demon, sed tu solus regna in animabus nostris, tu solus sis lumen nostri intellectus, & dux voluntatis. nihil sit in nobis, quod à te non moueatur, & dirigatur.

*Fiat vo-
lunt. tua.*

O dulcissime Pater, utinam in omnibus possem tuam sanctissimam voluntatē per- ficere. O utinam omnes indigenæ huius terræ, conformarent se incolis cæli.

*Panem
quotidia-
num da.*

O Pater clementissime, præbe animæ nostræ spiritualem cibum, id est, tuum san- ctum amorem. Huius cibi mirabilis est substantia, hoc quotidie opus habemus. hoc corroborantur animæ nostræ, pascun- turque donec veniamus ad æterna taber- nacula. Sed nec necessaria nobis desunt pro toleranda vita corporali, ut tanto arden-
tius

tius tibi per amorem adhæreamus.

O pater misericordiarum dimitte nobis *Et dimitte nobis.*
peccata nostra, ob quæ rei facti sumus pœ-
næ æternæ. quando quidem scimus te velle
ea dimittere, & nos inuitare, vt petamus
eorum condonationem. Condona igitur
Domine nobis non solum peccata grauiâ,
sed etiam leuia, quibus te quotidie offendi-
mus. testimoniumq; huius condonationis
nobis trade, quod soles tradere tuis filiis,
diuinum scilicet amorem.

Domine, postulas à nobis vt diligamus *Sicut & nos di-*
inimicos nostros, sicut tu eos diligis, & o- *mit.*
mnem iniuriam nobis illatâ remittamus,
vt nobis etiam nostra delicta remittantur.
Id præstant, Domine, viua tuæ Ecclesiæ
membra, & fac vt omnes ita faciamus, vt o-
mnes tecum in gratiam redeant.

O potentissime Pater, præbe mihi con- *Et ne nos*
tra omnes animæ meæ inimicos, omnesq; *inducas.*
tentationes victoriam, vt per amorem sem-
per tibi adhæream.

O benignissime Pater, libera me ab o- *Sed libe-*
mni malo pœnæ animæ meæ noxio, ac ab *ra.*
omni re quæ in hac vita impedire post per-
fectam meî cum tua diuina bonitate vnio-
nem, in altera verò claram faciei tuæ visio-
nem & contemplationem. Tanta caritate

me locupleta, vt immunis esse queam, non solum à cruciatib. æternis inferni, verum etiam temporalibus Purgatorii, non quod reformidem ob tui amorem aliquid pati, sed vt anima mea ab omni noxa purior, sit quoq; tuis oculis carior, & quando ex hoc corporis ergastulo euolabit, nulla interposita mora perfruatur conspectu possessione; infiniti boni, quod tantopere desiderauit.

*De aspirationibus pertinentibus ad
viam vnitiuam.*

C A P. X.

ASPIRATIONES, & orationes iaculatoriæ ordinatæ ad vnionem perfectam animæ cum Deo, quæ exercentur in hac via vnitiua hæ sunt. Dulcis IESV, Deus meus amor infinitus, imple totum cor meum tuo diuino, & fortissimo amore. Inflamma animam tui amoris igne, qui nunquam extinguatur, vt totus amore ardeam. Occupa omnes animæ meæ facultates, tua dulcedine, tuique amoris efficaciaz, donec nulla res eam moueat, nisi amor. O DEVS meus, amatum principium, & creator meus, o purissima, æternaque
essentia

essentia, ac fons infinitus omnis esse. O bonum infinitè amabile, o fons infinitus omnis boni, o infinitæ suauitatis abyssus. O pelagus immensum gaudiorum ineffabilem. O Deus meus, in te omnia inueniuntur, quib. ego indigeo, & quicquid desiderare queo, quia alia omnia à te manant & proueniunt. Te solum specto, te vnum quero, quia alia omnia per te optari & quæri debent. Aperi mihi, quia ego te uoco; attrahe me, quia te desidero. Fac ut per amorem vnum tecum efficiar. O Deus cordis mei, quando ego te inueniam, qualem desidero? quando perfectè me tibi coniungam? quando per gratiam & amorem supernaturalem me in te transformabo? O Deus meus, vita & gloria mea, quando moriar omnibus mundi rebus, vt perfectè uiuam in te? Quando renuntiabo omnibus rebus, vt resignatus sim omnino uoluntati tuæ? Deus meus rex meus, exigi à me, vt toto corde te amem, da mihi quæso gratiam, vt perfectè, quicquid imperaris, compleam.

O bone IESU, o spes mea, o refugium meum, o cordis mei amor, o sponse floride, & animæ meæ dulcedo, o vita mea, o requies mea, o gaudium & consolatio

mea.

mea. Præpara, Deus, animam meam, munda, & ab omnibus vitiis eam expurga, passionisque omnes in ea mortifica. Adorna eam omnibus tuis virtutibus, amore tuo vulnera, dignam eam fac habitatione tua, ut in ea deliciis illis frui possis, quas desideras habere cum filiis hominum. O altissima & beatissima Trinitas, Pater, Filius & Spiritus sanctus, tres personæ, & vnus solus Deus verus. Doce me, adiuua me, ut te diligam; rege me, ut omnia tuo amore faciam. O Pater æternæ per tuam immensam potentiam, adimple sanctis considerationibus meam memoriam, ut semper sit in te firma & fixa. O Fili Dei viui per tuam æternam sapientiam meum intellectum tuo diuino lumine illustra, ac perfectam tuæ veritatis, meæque vilitatis notitiam subministra. O Spiritus consolator, amor Patris & filii per tuam inexhaustam bonitatem incende totam animam meam perpetuo tuæ caritatis ardore, ut semper & in omnibus rebus quæram tuam gloriam, & tuæ sanctissimæ voluntati me conformem. O clementissime I E S U, Deus meus, caritas infinita, qui vis nos diligere proximum sicut nosipfos, largire gratiam ut omnes plenè ex tuo amore diligam. Adiuua Ecclesiam
 siam

fiam tuam, & fac eam in omni virtute & sanctitate efflorescere. Miserere omnium, quos tuo sanguine redemisti. Purifica, illumina & perfice animas omnium seruorum tuorum. Conuerte miseros peccatores. Reuoca ad vnionem cum tua Ecclesia, & gratia omnes hæreticos, & schismaticos. Docce omnes ignorantes veritatem. Trahe ad fidei lucem infideles omnes. Succurre afflictis in omnibus suis necessitatibus. Conforta omnes mœstos, omnibus Purgatorii animabus remitte pœnam, & gloriam tribue sempiternam Pro me, & omnibus illis tuum pretiosissimum sanguinem offero, & quicquid fecisti, vel perpessus in hoc mundo pro salute nostra fuisti, offero & B. Virginis, tuæ gloriosissimæ matris, omnium que electorum tuorum merita. Amen.

*Quibus medijs possit comparari hoc donũ,
Deum præsentem in actionibus
habendi.*

C A P. XI.

HA CTENVS exposuimus admirandos huius diuini exercitii fructus, docuimusque quemadmodum practicè vsurpandum sit; nunc superest, vt declaremus quibus

bus

bus mediis hoc donum acquiri possit. Equibus primum sit, ut illud postulemus à Deo, quia donum diuinum est, descendens à Patre luminum, à quo omne bonum & donum perfectum proficiscitur. Sicut enim à Christo Deo & Salvatore nostro omnia alia subsidia ad salutem opportuna & necessaria expetimus, sic & hoc donum humiliter nobis concedi per suam infinitam misericordiam, passionisque suæ merita flagitamus, quo semper eius recordemur, semper cor nostrum in ipsum erectum habeamus, semper denique quoad diuinitatem præsentem contemplemur, inuocemus, desideremus & diligamus. Hoc donum si obtinuerimus, cum eo facile omnia reliqua, pro adiumento & profectu nostro spiritali consequemur. Nec dubium illud concessum iri, si magna cum fiducia, viuoque desiderio ad illud aspiremus. Neque vllus, cuiuscunque status vel conditionis sit, potest iure se excusare, quod hoc beneficium à Deo postulare non possit, quia ut propter occupationes & negotia aliquis eo non perueniat, ut semper Deum sibi præsentem sistat, tamen poterit aliquoties in die amorem suum in Deum attollere.

ALIUD

ALIVD medium ad habendum Deum
 præsentem esse potest, si signis nonnul-
 lis utamur, quorum conspectu, tactuue
 Dei recurrat memoria; ut si dictū aliquod
 muris eius loci, in quo ordinarie versa-
 mur, inscriptum sit. cuiusmodi esse pos-
 sunt: Noli peccare, quia Deus videt. Vel
 illud Sapientis. *In omni loco, oculi Domini* *Prov. 15.*
contemplantur bonos & malos. Vel illud Da- *Psal. 15.*
vidis regis. Providebam Dominum in conspe- *Prov. 3.*
ctu meo semper. Vel *in omnibus viis tuis cogita*
Deum. Vel illud Tobie ad filium. *Omnibus diebus* *Tob. 4.*
vita tua in mente habeto Deum.
 Possumus & signi loco filum alligare bra-
 chio, vel digito. nam & annulos in iis ge-
 rimus, ne temporalium quorundam nego-
 riorum memoria excidat. Sonum quoque
 campanę signi vice accipere ipsi possumus,
 statuereque illum nobis fore loco celestis
 vocis, ut recordemur Dei. In veteri lege
 præcepit Deus filiis Israhel, ut in vestium *Num. 15.*
 fimbriis vittas gestarent hyacinthinas, *Dim. 2 Et*
 quibus conspectis recordarentur manda-
 torum Domini, sancti essent coram Deo.
 placebit ergo maximè Deo, si quis simi-
 li signo memoriam excitet præsentis divi-
 nę, sic enim facilius Deum invocamus, &
 amore eius inflammamur ad perfectam
 præce-

præceptorum suorum obseruationem.

Legimus S. Edmundum Cantuariensem Archiepiscopum, cum adolescens operam litteris daret, hoc sanctum exercitium v. surpasse, hoc est, mētem eleuasse in Deum, eamque ob rem in cubiculo suo effigiem quandam D. Virginis, cum mysteriis Christi circum illam depictis, affixisse, vt ea inspecta ad Deum, Deiq; matrem facilius recurreret. Atque hoc medium inter optima, quibus in hoc sancto exercitio vti possemus, censetur, vt si consuetudo confirmet hoc exercitium, adiuuante diuina gratia, efficacissimum sit ad habēdam semper præ oculis diuinam maiestatem.

De aliis mediis, vt De Examine particulari, & sollicitudine & amore cordis.

C A P. XII.

ALIVD medium valde vtile ad retinendam præsentia diuinæ memoriam est Examen particulare, vt scilicet cum circa meridiem, aut vesperi rationem exposcimus à nobis conscientia, id quoque excutiamus, an præsentem toto die Deum in actionibus nostris habuerimus, & si factum,
fit

fit, sedulo gratias agamus Deo, quia singulare Dei donum est; ac proponamus nos idem accuratius obseruaturos diebus insequentibus. Si verò secus acciderit, doleamus, & emendatione proposita, pœna aliqua culpam expiemus. Hæc enim pœna & memoriam illi in posterum renouabit dicti exercitii, & valebit ad impetrandam Dei beneuolentiam, vt negligentia corrigatur, & maior progressus in hac virtute fiat. Sollicitudo inest alicui, exempli causa, ingens ædificandi domum: hæc ipsa excitat eius memoriam quocunq̄ue vadat, vt illius non obliuiscatur, hæc facit illum somniare de illa, immò somnum tollit, tollit & cibum. Idem facit cura augendarum opum, educandorum liberorum, sanitatis conseruandæ, quando toto pectore eam suscipit. Haud secus, si quis ex animo sollicitus sit de obtinenda illa collectione animi, vt Deum sibi statuatur præsentem, tanquam admodum opportuna & efficaci ad salutem, & profectum spiritualem, multo plus, quam externis signis, vel examine particulari, iuuari poterit ad consequendum hoc spirituale beneficium, vt nunquam facile è memoria præsentiam illam deponat. Supra omnia autem media & remedia quæ præcipue ad

Qq hoc

Mo. FRANC. ARIÆ EXERCIT.

hoc sanctum exercitium adiumento esse queunt, est verus Dei amor. Hic enim, vbi in serui Dei corde radices egerit continenter illum vrgebit & excitabit, vt cogitationes suas, piaque desideria in Deum presentem coniciat, & cum illo assidue conuersetur. Hæc siquidem amoris natura est, si ardens fit, vt magno pondere animam transportet in rem amatam, quo vniatur cum illa, ac vnum quiddam cum ea efficiatur. Et quoniam anima suis est instructa facultatibus, hinc fit vt semper quoque rei amate recordetur, semper de ea cogitet, semper eam expectat & complectatur. Qua-

Matt, 6. de causa dixit Christus. *Vbi est thesaurus tuum, ibi est & cor tuum.*

S. Bonau. in myst. Theol.

Hinc sequitur totam huius Exercitii difficultatem & laborem esse in principiis, donec anima peruenerit ad magnum Dei amorem: simulatque enim amor possederit cor, facile & suauis est meminisse Dei, cogitationesque omnes & affectus in eum attollere. Atque reuera in primis initiis, quibus homo serio incipit seruire Deo, solet Deus tantam promptitudinem, & gustum spiritualem in hoc exercitio subministrare, vt etiam nouus tyro miretur, cur non omnes homines continenter cogitent de Deo,

DE PRÆSENT. DEI. 115

Deo. & amore in illum ferantur, ac non ex-
currant in vias publicas, moneantq; igna-
ros & recordentur Dei, quãdoquidem tam
facile illa diuinæ præsentia suauitas degu-
stari possit. In hac coniunctione periculum
quidem esse videtur ne tyro ille bonus præ-
sumat de se, se in virtute longe profectum,
suisque laboribus & meritis hoc beneficio
ornatum, sed non est, cum sit particularis
quædam Dei dispensatio, & suauissimum
diuinæ prouidentia artificium. vt enim ty-
roni Deus adimat rerum terrenarum amo-
rem, & difficultates omnes fortius vincat,
quæ solent occurrere in diuini seruitii pri-
mordiis, hanc facilitatem, & dulcedinem
præsentia diuinæ solet illi communicare.
Nam postea, cum animaduertit eum mun-
di amorem exuisse, ac fortio-rem robustio-
remque in diuino seruitio factum, subtra-
hit illam promptitudinem & suauitatem
quæ in diuinæ præsentia consideratione
erat, vt adiuuante diuina virtute deinceps
conetur etiam cum suo labore & difficul-
tate comparare gratiam, quam initio nul-
lo fere labore erat consecutus.

Atque hoc tempore admodum conue-
niens est seruum Dei non terreri, aut ab hoc
exercitio desistere, sed magno animo susci-

Qq 2 pere

pere in se labores, quos Deus ab ipso postulat. Nec dubium est, si persistat, cum beneficio hoc positurum cum maiore perfectione & constantia, quam in principio nullo labore consecutus fuerit. Nam dum cum sudore perseverat, & difficultate, radices agit humilitatis, & accessionem facit in amore Dei, Vnde fit, vt excellentiori quodam modo diuinæ præsentia donum mereatur, maioriq; securitate & firmitudine possideat, quoniam didicit submittere se sibiq; diffidere: idemq; maiori facilitate, & voluptate exercet propter gratia copiam, & amoris in Deum magnitudinem, quo cor suum obfirmavit, & perfectius Deo coniunxit.

O felices & millies beati illi, qui constanter perseverant, donec hoc dono locupletentur. O quantum virtutum meritorumq; thesaurum tales inuenere in hoc exilio. O in qualem deliciarum spiritualium thesaurum inciderunt in hac lacrymarum valle? Diuina Scriptura asserit vniuersam terram optasse intueri vultum sapientis Regis Salomonis, multosq; è remotissimis à Ierusalem prouinciis aduenisse cum multo labore & difficultate, vt viderent eum, audirentq; eius sapientiam.

Quam

3. Reg. 10.

Quam cum percepisset Regina Saba, non dubitavit in hæc verba exclamare. *Beati Viri tui, & serui tui hi, qui stant corā te semper, & audiunt sapientiam tuam.* Quanto æquius, & rectius faciunt fideles omnes, qui anhelant ad cernendum vultum Dei, etiamsi nonnullo labore opus sit. Multo enim beatiore serui erunt, qui hoc donum consecuti fuerint, quam illi Salomonis, utpote qui sermones coram cum diuina maiestate conferant, qui in intellectu suo diuinæ sapientiæ radios, in voluntate verò amoris cœlestis flammam percipiant.

Vocabat Christus beatos pauperes spiritu, mites, lugentes, esurientes & sitientes iustitiam, misericordes, mundos corde, pacificos, patienter ferentes persecutiones. atqui has omnes beatitudines solo diuinæ præsentia exercitio consequimur. Hoc fideles sunt humiles, & sui contemptores, omniumque rerum temporalium, hoc exercent mansuetudinem cōtra iniurias, hoc in se excitant odium in peccata, & amorem rerum cœlestium, hoc excitantur lacrymæ laudabiles contritionis & deuotionis. Hoc procreat perpetuum & viuum desiderium fruendi Dei, diuinorumque bonorum, hoc promouet ad exhibendam omnibus misericor-

614 FRANC. ARIÆ EXERCIT.

ricordiam Hoc expurgantur corda ab omnibus vitiis & passionibus. Hoc pax magna & tranquillitas mentis obtinetur & unio cum proximis impetratur Hoc omnes efficiuntur fortes, constantesque pro toleranda cum patientia qualicunq; persecutione. Hoc deniq; in hac vita consequuntur gratiam & amorem perfectum, in altera verò gloriam, & felicitatem infinitam. AMEN.

Lib. Coll. Societatis Iesu Paderborn. a. 1610

F I N I S.

